
EĞİTİM FAKÜLTELERİNDE ÖĞRETMEN YETİŞTİRME MODELİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Yard.Doç.Dr.Mustafa METİN

D.E.Ü.Buca Eğitim Fakültesi

Eğitim Bilimleri Bölümü

ÖZET

Bu araştırma Eğitim Fakültelerini amaç, yapı, süreçler ve ürün boyutlarında incelemiştir. Veriler anket kullanılarak bölüm ve anabilim/anasanat dalı başkanlarından toplanmıştır (n=140). Veriler Frekans ve Yüzdeler halinde tablolaştırılmış, anlamlılık düzeyleri Chi square yöntemi ile bulunmuştur.

Denekler, kendi fakültelerini (amaç, yapı, süreçler ve ürün boyutlarında olmak üzere) "yetersiz" olarak değerlendirmişlerdir. Kimi değerlendirmelerde anlamlı farklılıklar olmuştur. Çoğu Yard.Doç.ünvanlı deneklerin bazıları değerlendirme yapmak istememiş, bazıları da "fikrim yok" seçeneğini işaretlemişlerdir.

ABSTRACT

The purpose of the present research is to investigate teacher training models in Faculties of Education in four dimension: aims, structure, process and product.

A survey called "Evaluation of a Teacher Training Model" was administered to all of the departmental heads (n=140) in faculties of Education in Turkey.

Major results indicate that subjects mostly, want that certain aims should be stated and be taken into. Consideration in seketing and training their instructors and students, developing curricula, and assessing student achievement. Subjects mostly perceive their, faculties as "inefficient". It was also found out that some subjects do not exactly know which activities are included in their task, responsibility and authority.

GİRİŞ

Türkiye, 1923'den 1982 yılına kadar geçen dönemde birbirlerinden farklı "öğretmen yetiştirme modelleri" denemiştir. İlköğretmen Okulları, Köy Enstitüleri, Eğitim Enstitüleri ve Yükseköğretmen Okulları bu modellerden bazılarıdır. Bu eğitim kurumları, Türk Eğitim Sistemine çeşitli branşlarda öğretmen yetiştirmiştir. 1982 yılından sonra öğretmen yetiştirme görevi üniversitelere verilmiştir. Üniversiteler bu görevini Eğitim Fakülteleri aracılığı ile yerine getirmektedir (2549 S.K.). Eğitim Fakülteleri uygulamasının bir değerlendirilmesi yapılmamıştır.

Araştırmanın Problemi

Araştırmanın problemi, Eğitim Fakülteleri modelini "**amaçlar, örgüt ve yönetim yapısı, işleyen süreçler ve ürün**" boyutlarında incelemektedir. İşleyen süreçler olarak, öğrenci ve öğretim elemanı **seçimi**, öğrenci ve öğretim elemanlarının **yetiştirilmesi** ve öğrenci **değerlendirilmesi** süreçleri ele alınmıştır. Eğitim Fakülteleri modelinin boyutları ile ilgili sorunlarını belirlemek ve belirlenen bu sorunlar için çözüm önerileri geliştirmek, amaçlanmıştır.

Eğitim Fakültelerinin amaçları yasal metinlerde yer almamaktadır. Bu kurumların örgüt ve yönetim yapısı üniversitelerin diğer fakültelerinin örgüt ve yönetim yapısı ile aynıdır. Bu yapının öğretmen yetiştirmek için yetersiz olduğu tartışılmaktadır (Duman, 1988, s.244).

Eğitim Fakültelerine öğrenci ve öğretim elemanı seçmek için belirlenmiş, bu fakültelere özgü ölçütler bulunmamaktadır. Yetiştirme ve değerlendirme süreçlerinin "neye göre" işlediği tartışılmaktadır. Seçme, yetiştirme ve değerlendirme süreçleri, Türk üniversitelerinde uygulanan ortak kurallara göre işlemektedir (Karagözoğlu, 1987, s.40).

Eğitim Fakültesi mezunlarının % 25'i öğretmen olabilmektedir. Bu durum bu modelin veriminin oldukça düşük olduğunu göstermektedir.

Bu araştırmada yoklanmak üzere Eğitim Fakülteleri için amaçlarına ilişkin 10 yargı¹, örgüt ve yönetim yapısına ilişkin 10 özellik², Öğrenci ve öğretim elemanlarının seçimine ilişkin 19 ilke³, Öğretim elemanı ve eğitim-öğretim programına ilişkin 20 özellik⁴, Öğrenci değerlendirme sürecine ilişkin 5 ilke⁵ ve Mezunlara ilişkin 5 özellik⁶ belirlenmiştir.

¹ Eğitim Fakültelerinin amaçları: "Bir yönetmelikte belirlenmiş, Eğitim sisteminin amaçlarına uygun, İhtiyaç duyulan öğretmen tipini yetiştirmeye olanak sağlayan, Öğretmenlik mesleğinin özelliklerini yansıtan Yenilenebilir, Bölümlerin amaçlarını belirlemeye olanak veren, Öğretim elemanlarının bilimsel çalışma yapmalarını özendirilecek, Dersleri belirlemeye imkan verecek, Demokratik bir ortamda eğitim yapma olanağı sağlayabilecek" bir biçimde düzenlenmiş olmalıdır (Küçükahmet, 1987; CDCC, 1990; Churukian, 1992; Türkoğlu, 1987; Hauge, 1989; Wilson, 1989).

² Eğitim Fakültelerinin örgüt ve yönetim yapısı: "Amaçların gerçekleşmesine daha fazla hizmet edebilme, Akademik faaliyetlere öncelik verebilme, Öğretim elemanlarının yönetime katılmalarına daha fazla olanak sağlayabilme, Öğrencilerin yönetime katılmalarına olanak sağlayabilme, Öğrencilerin yönetime katılmalarına olanak verebilme, Özerk olma, Fakülte organ ve birimleri arasındaki ilişkileri gösterebilme, Görev-yetki ve sorumlulukları belirleyebilme, İşbirliği sağlayabilme, Esnek olabilme, Ödüllendirmeye olanak sağlayabilme" özelliklerine sahip olmalıdır (Bursalıoğlu, 1982; CDCC, 1989; CDCC, 1990; Stone, 1987; Mc Isacc, 1987).

³ Eğitim Fakültelerine öğrenci alınırken: "Fakültenin amaçlarına uygun, Ortaöğretim kurumlarının ihtiyacına uygun, Öğretmenliğe istekli, Öğretmen nitelikleri kazanabilecek, Öğretmenliğe yetenekli, Fiziksel özellikleri yeterli, Öğretmen lisesi mezunu, Öğretmen ocuğu, İlköğretimde öğretmenlik yapmış" olan adaylar arasından seçme" ilkelerine" uyulmalıdır.

Eğitim Fakültelerine öğretim elemanı alınırken: "Fakültenin amaçlarına uygun, Fakültenin ihtiyacına uygun, Akademik ünvanlı, Öğretmenlik formasyon belgeli, Öğretmen deneyimli, Fiziksel özellikleri yeterli, Atamaları yasalara uygun, Öğretebilme becerisine sahip, Öğretmen yetiştiren kurum mezunu, Demokratik bir eğitim ortamı oluşturabilecek" olan adaylar arasından seçme "ilkelerine" uyulmalıdır (Karasar, 1984; CDCC, 1989; CDCC, 1990; Wilson, 1989; Seirfert, 1990; Hauge, 1989; Karagözoğlu, 1987).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Eğitim Fakülteleri modeli ile ilgili olmak üzere, bu fakültelerde idari ve akademik görevleri birlikte yerine getiren Bölüm Başkanları, Anabilim Dalı Başkanları ve Anasanat Dalı Başkanlarının (deneklerin) görüş ve beklentilerini ortaya koymaktır. Bunun için aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır.

1. Eğitim Fakülteleri modelinin amaçları ile ilgili **yargılara** denekler katılmakta mıdır?

2. Modelin örgüt ve yönetim yapısı ile ilgili **özellikleri**, denekler gerekli görmekte midirler? Bu özellikler açısından kendi fakültelerinin örgüt ve yönetim yapısını, denekler yeterli bulmakta mıdır?

3. Öğrencileri ve öğretim elemanlarını seçme süreci ile ilgili **ilkeleri**, denekler gerekli bulmakta mıdır? Deneklere göre, bu ilkelere kendi fakültelerinde uyulmakta mıdır?

4. Yetiştirme sürecinin işlemlerini sağlayan öğretim elemanları ve eğitim-öğretim programı ile ilgili **özellikleri**, denekler gerekli görmekte midirler? Bu özellikler açısından fakültelerindeki öğretim elemanlarını ve fakültelerinin eğitim-öğretim programlarını denekler yeterli bulmakta mıdır?

⁴ Eğitim Fakültelerinde görev yapan öğretim elemanları: "Bilimsel tutum ve davranış gösterebilme, Bilimsel araştırma yöntemini uygulayabilme, Olaylar için mantıklı açıklamalar getirebilecek bir dünya görüşüne sahip olabilme, Yeterli alan bilgisine sahip olma, Öğretmenlik formasyon belgesi sahibi olma, Rehberlik edebilme, Eğitim teknolojisini kullanabilme, Yönetime yardım edebilme, Eğitim sorunlarına çözüm getirebilecek araştırmalar yapabilme, Meslektaşları ile olumlu ilişkiler kurabilme, Akademik kariyer sahibi olma" özelliklerini taşımalıdır.

Eğitim Fakültelerinde uygulanan eğitim-öğretim programı: "Amaçlara uygun hazırlanmış olma, Seçmeli dersleri içermek, Esnek olma, Alan bilgisi-mesleki formasyon ve genel kültür kazandırabilme, Ortaöğretim programlarıyla ilişkilendirilmiş olma, Eğitim teknolojisini uygulamaya olanak verebilme, Araştırarak öğrenmeye özendirilme, Eğitimsel faaliyetlere olanak sağlayabilme, Öğretmenlik uygulamasına daha fazla imkan verebilme" özelliklerine sahip olmalıdır (Türkoğlu, 1987; Stone, 1987; Mc Isacc, 1987; Seifert, 1990; Churukian, 1992; CDCC, 1990).

5. Eğitim Fakültesi öğrencilerini değerlendirme süreci ile ilgili **ilkeleri**, denekler gerekli görmekte midirler? Deneklere göre, bu ilkelere kendi fakültelerinde uyulmakta mıdır?

6. Eğitim Fakültesi mezunları ile ilgili **özellikleri**, denekler gerekli görmekte midirler? Deneklere göre, kendi fakülte mezunları bu özellikleri kazanmışlar mıdır?

Araştırmanın Önemi

Deneklerin Eğitim Fakülteleri modeli ile ilgili görüş ve beklentilerinin ortaya konulması:

- 1) Bu fakültelerin amaçlarının belirlenmesine katkı sağlayacağı için,
 - 2) Bu fakülteler için en uygun örgüt ve yönetim yapısının kurulmasına yardımcı olacağı için,
 - 3) Öğrenci ve öğretim elemanları "seçme ölçütleri"nin belirlenmesine katkı sağlayacağı için,
 - 4) Eğitim-öğretim programlarının geliştirilmesinde işe yarayacağı için,
 - 5) Öğrenci değerlendirme ölçütlerinin geliştirilmesine yardımcı olacağı için,
- önemli bulunmuştur.

⁵ Eğitim Fakültelerinin öğrencilerini değerlendirirken: "Fakültenin amaçlarına ulaşabilme derecesini değerlendirme, Öğrenciyi çeşitli yönleriyle değerlendirme, Farklı ölçme araçları kullanarak değerlendirme, Öğretmenlik davranışını değerlendirme, Öğrenci değerlendirme raporları hazırlayarak değerlendirme" ilkelerine uyulmalıdır (Uysal, 1970; Hauge, 1989; Karagözoğlu, 1987; CDCC, 1989; Wilson, 1989; Dentan, 1989).

⁶ Eğitim Fakülteleri mezunu: "Eğitim Fakültelerinin amaçlarına uygun bir biçimde yetişmiş olabilme, Ortaöğretim kurumlarının ihtiyaçlarını karşılayabilecek niteliklere sahip olabilme, Mesleğin onurlu bir üyesi olabilme, Topluma uyumlu davranış gösterebilme, Yararlı boş zaman aktivitelerinde bulunabilme" özelliklerini taşımalıdır (Adem, 1988; CDCC, 1989; CDCC, 1990; Churukian, 1992).

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma tarama modelinde bir araştırmadır. Eğitim Fakültelerinin Bölüm Başkanları, Anabilim Dalı Başkanları ve Anasanat Dalı Başkanları bu araştırmanın hem evrenini hem de örneklemini oluşturmuştur. Deneklerden veri toplamak amacıyla gözlem, görüşme ve belgesel tarama yöntemleri kullanılarak 69 soruluk bir anket 140 kişiye uygulanmıştır. Deneklerden:

1. Amaçlarla ilgili yargılara katılıp-katılmadıkları,

2. Örgüt ve yönetim yapısı ile ilgili özellikleri gerekli bulup-bulmadıkları ve bu özellikler açısından kendi fakültelerinin örgüt ve yönetim yapısını yeterli bulup-bulmadıkları,

3. Öğrenci ve öğretim elemanı seçme ile ilgili ilkeleri gerekli görüp-görmedikleri ve bu ilkelerin kendi fakültelerinde geçerli olup-olmadıkları,

4. Öğretim elemanları ve eğitim-öğretim programı ile ilgili özellikleri gerekli görüp-görmedikleri ve bu özellikler açısından kendi öğretim elemanlarını ve programlarını yeterli bulup-bulmadıkları,

5. Öğrenci değerlendirme ilkelerini gerekli bulup-bulmadıkları ve bu ilkelere kendi fakültelerinde uyulup-uyulmadığı,

6. Eğitim Fakültesi mezunları ile ilgili özellikleri gerekli görüp-görmedikleri ve kendi fakülte mezunlarının bu özellikleri kazanıp-kazanmadıkları,

sorulmuştur.

Akademik ünvanları idari görevleri branşları, kıdemleri ve öğretmenlik formasyon belgelerinin olup-olmadığı da sorulan deneklerden elde edilen veriler Frekans ve Yüzdeler halinde tablolastırılmıştır. Deneklerin görüş ve beklentileri arasındaki farkların anlamlılık düzeyleri Chi-Square yöntemi ile belirlenmiştir.

Araştırmanın Sonuçları

1. Araştırma evreninin % 80'inden veri toplanmıştır. Deneklerin % 61'i Anabilim Dalı Başkanı ve Anasanat Dalı Başkanı, % 39'u Bölüm Başkanıdır. Öğretim üyesi olan denekler tüm deneklerin % 89'u dur. Deneklerin % 44'ü 11-20 yıl kıdemlidir. % 85'inin de öğretmenlik formasyon belgesi vardır.

2.Eğitim Fakültelerinin amaçlarının oluşturulmasına katkı sağlaması amacıyla belirlenen yargılara deneklerin % 89'u katılmışlardır. Deneklerin en düşük oranda katıldıkları yargı "Amaçların, ğretim programında yer alacak dersleri belirlemeye olanak sağlayabilmesi" yargısıdır (% 75). "Amaçların, ğrencileri eğitimciliğe zendirebilmesi" yargısına, akademik nvanlarına göre deneklerin katılmaları arasında anlamlı farklılıklar olmuştur ($P<0.05$). "Amaçların, ğretmenlik mesleğinin özelliklerini sapsayacak bir biçimde belirlenmesi" yargısına da kıdemlerine göre deneklerin katılmaları arasında anlamlı farklar ortaya çıkmıştır ($P<0.01$).

3.Eğitim Fakültelerinin rgt ve yönetim yapısında yapılabilecek düzenlemelerde gözönünde tutulması amacıyla belirlenen özellikler deneklerin % 89'u tarafından "gerekli" bulunmuştur. "Yapının, ğrencilerin yönetime katılmasına olanak vermesi" zelliği, en düşük düzeyde (% 71) gerekli bulunmuştur. Oysa, aynı denekler "Yapının, ğretim elemanlarının yönetime katılmasına olanak sağlaması" zelliğini, % 89 oranında gerekli bulmuşlardır. "rgt ve yönetim yapısının, çalışanları işbirliğine yneltebilmesi" zelliğini, branşlarına göre deneklerin gerekli bulup-bulmamaları arasında anlamlı farklar bulunmuştur ($P<0.05$). "Yapının akademik faaliyetlere öncelik verebilmesi" zelliği konusunda formasyon belgesi olanlarla-olmayanlar, farklı düşünmektedirler ($P<0.05$). Öğretmenlik formasyon belgesi olan deneklerle olmayan denekler "Yapının ğretim elemanlarının yönetime katılmasına olanak sağlayabilmesi, öğrencilerin yönetime katılmalarını teşvik edebilmesi ve Başarılı alışan elemanların ödüllendirilmesine olanak sağlayabilmesi" zelliklerinin gerekliliği konusunda da farklı düşünmektedirler ($P<0.05$).

Eğitim Fakültelerinin rgt ve yönetim yapısı ile ilgili olarak belirlenen özellikler açısından, mevcut Eğitim Fakültelerinin rgt ve yönetim yapıları, tüm deneklerin % 65'i tarafından "yetersiz" bulunmuştur. Bu konuda deneklerin % 19'u "yeterli", % 16'sı "fikrim yok" demişlerdir. Deneklerin % 75'i (en yüksek) kendi fakültelerinin örgüt ve yönetim yapılarını "Yeteri kadar esnek" bulmamıştır."Yapının akademik faaliyetlere öncelik verebilmesi" zelliği açısından, akademik nvanlarına göre denekler; "Yapının, ğrencilerin yönetime katılmalarını zendirebilmesi" zelliği açısından, branşlarına göre denekler, kendi fakültelerinin örgüt ve yönetim yapılarının yeterli olup-olmadığını farklı değerlendirmişlerdir ($P<0.01$). Kıdemlerine göre denekler ise "Yapının, amaçları gerçekleştirmeye hizmet edebilmesi" zelliği açısından, kendi fakültelerinin yeterli-olup olmadığı konusunda, farklı düşünmektedirler ($P<0.01$). Öğretmenlik formasyon belgesi olmayan denekler, yapı ile ilgili 10 özelliğin 8'i açısından kendi fakültelerinin örgüt ve yönetim yapılarını, öğretmenlik formasyon belgesi olanlara göre, "daha iyi" olarak değerlendirmektedirler. Aralarındaki görüş farkı anlamlı bir farktır ($P<0.01$).

4. Eğitim Fakültelerine öğrenci alırken, başvurulacak "seçme ölçütleri"nin oluşturulmasında işe yaraması amacıyla belirlenen ilkeler, deneklerin % 71'i tarafından "gerekli" bulunmuştur. Bu 9 ilkenin son 3'ü, "Öğretmen çocuklarına, öğretmen lisesi mezunlarına ve İlkokul öğretmenlerine kontenjan ayırma" ilkeleridir. Bu 3 ilkenin gerekli bulunma oranı, ortalama % 39'dur. İlk 6 sırada yer alan ilkeleri, deneklerin % 87'si "gerekli" ilkeler olarak belirtmişlerdir.

"Amaçlara uygun öğrenci seçilmesi" ilkesinin gerekli olup olmadığı konusunda, akademik ünvanlarına göre denekler, birbirlerinden farklı düşünmektedirler ($P<0.01$). Bu ilkenin gerekliliği ile ilgili olarak, idari görevlerine göre denekler de farklı görüştedirler ($P<0.05$). İdari görevlerine göre denekler "Öğretmenliğe istekli olan adaylara öncelik verme" ilkesinin gerekliliği konusunda; branşlarına göre denekler "Fiziksel özellikleri öğretmenliğe uygun adaylara öncelik verme" ilkesinin gerekliliği konusunda, farklı düşünmektedirler ($P<0.05$).

Deneklerin % 65'i öğrenci seçme ilkelerinin kendi fakültelerinde "geçersiz" olduğunu belirtmişlerdir. "Amaçlara uygun öğrencileri seçme ve ortaöğretim kurumlarının öğretmen ihtiyacını gözönüne alarak öğrenci seçme" ilkelerinin kendi fakültelerinde geçerli olup olmadığı konusunda, idari görevlerine göre denekler birbirlerinden farklı görüşte olmuşlardır ($P<0.05$). "Ortaöğretim kurumlarının ihtiyacını gözönüne alarak öğrenci seçme" ilkesinin kendi kurumları için geçerli olup-olmaması konusunda, kıdemlerine göre denekler de birbirlerinden anlamlı bir biçimde farklılaşmışlardır ($P<0.05$). Son 3 ilkenin kendi fakültelerindeki geçerlikleri bakımından branşlarına göre denekler, birbirlerinden farklı görüşler belirtmişlerdir ($P<0.05$).

5. Öğretim elemanı seçme ölçütlerinin oluşturulmasında gözönünde bulundurulması gerekeceği düşüncesiyle belirlenen "öğretim elemanı seçme ilkeleri", deneklerin % 75'i tarafından "gerekli ilkeler" olarak kabul edilmiştir. Öğretim elemanı alırken "Öğretmenlik deneyimini dikkate alma, Fiziksel özelliklerin öğretmenliğe uygun olması, Öğretmen yetiştiren kurum mezunu olması" ilkelerini, deneklerin ortalama % 56'sı "gerekli" görmüştür. Bu 3 ilke deneklerce fazla kabul görmemiştir. Diğer 7 ilkeyi deneklerin % 83'ü "gerekli" bulunmuştur.

Deneklerin % 44'ü Eğitim Fakültelerine öğretim elemanı seçme ilkelerinin, kendi fakültelerinde "geçersiz" olduğunu belirtmişlerdir. Bu ilkeler "geçerlidir" diyen denekler % 36, "fikri olmayan"lar % 20 oranındadır. Kendi fakültelerine öğretim elemanı alınırken "Adayın fiziksel özelliklerinin öğretmenliğe uygun olması" ilkesine uyulup-uyulmadığı

konusunda, akademik ünvanlarına göre denekler arasında farklı düşünceler olmuştur ($P<0.05$). "Fakültenin ihtiyaçlarına göre, Öğretmenlik deneyimine bakılarak, Fiziksel özellikleri gözönünde tutarak, Öğretebilme becerisini değerlendirerek, Demokratik bir sınıf ortamı oluşturabilmesi becerisine bakarak" öğretim elemanı alınması ilkelerinin kendi fakültelerinde geçerli olup olmadığı konusunda, idari görevlerine göre deneklerin görüşleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur ($P<0.05$). "Öğretmenlik deneyimine öncelik verme, Fiziksel olarak öğretmenliğe uygunluk arama, Atamalarda yasal usullere uyma ve Öğretmen yetiştiren kurum mezunlarına öncelik verme" ilkelerine fakültelerinde uyulup-uyulmadığı konusunda, kıdemlerine göre denekler arasında anlamlı farklar ortaya çıkmıştır ($P<0.05$). "Öğretmenlik formasyon belgesi olanlara ve öğretmen yetiştiren kurum mezunu olanlara öncelik verme" ilkelerinin kendi fakültelerindeki geçerliliği konusunda da öğretmenlik formasyon belgesi olanlarla olmayanlar arasında görüş farklılığı olmuştur ($P<0.05$).

6. Eğitim Fakültelerinde uygulanmakta olan eğitim-öğretim programının geliştirilmesinde gerekli olacağı düşüncesiyle belirlenen, eğitim-öğretim programıyla ilgili özellikler, deneklerin % 96'sı tarafından "gerekli" bulunmuştur. Belirlenen bu özellikler açısından, Eğitim Fakültelerinde halen uygulanmakta olan program, deneklerin % 59'u tarafından "yetersiz" görülmüştür. Uygulanmakta olan programı "yeterli" bulan denekler tüm deneklerin % 26'sıdır.

Eğitim Fakültesi eğitim-öğretim programının "Seçmeli dersleri içermesi" özelliğinin gerekli olup olmadığı konusunda, idari görevlerine göre denekler arasında görüş ayrılığı ortaya çıkmıştır ($P<0.05$). Benzer görüş ayrılığı "pProgramın ortaöğretim programıyla ilişkilendirilmiş olması, Öğrencileri araştırmaya sevk edebilmesi ve Öğretim dışı faaliyetlere olanak sağlaması" özelliklerinin gerekliliği konusunda, öğretmenlik formasyon belgesi olanlarla olmayanlar arasında da vardır ($P<0.05$).

Eğitim Fakültesi eğitim-öğretim programının "Öğretim dışı faaliyetlere olanak sağlaması ve Öğretmenlik uygulamasına daha fazla önem vermesi" özellikleri açısından, kendi fakülteleri programının yeterliliğini değerlendiren, akademik ünvanlarına göre denekler, yaptıkları değerlendirmelerde birbirlerinden anlamlı bir düzeyde farklılaşmışlardır ($P<0.05$). "Programın, alan bilgisi-mesleki formasyon ve genel kültür kazandırabilmesi, ortaöğretim programlarıyla ilişkilendirilmiş olması ve Eğitim teknolojisinin kullanmaya olanak sağlaması" özellikleri açısından kendi fakülte programlarının yeterli olup olmadığını belirten kıdemlerine göre denekler de birbirlerinden anlamlı bir düzeyde farklılaşmışlardır ($P<0.05$).

7. Eğitim Fakültesi öğretim elemanlarının sahip olması gerektiği düşüncesi ile belirlenen özellikler, deneklerin % 96'sı tarafından "gerekli" bulunmuştur. Belirlenen bu özellikler açısından eğitim fakültelerinde görev yapan öğretim elemanları, deneklerin % 48'i tarafından "yetersiz" görülmüştür. Deneklerin % 30'u, görevli öğretim elemanlarını bu özellikler açısından "yeterli" bulurlarken, % 22'si de bu konuda görüş bildirmemişlerdir.

"Öğretim elemanlarının bir dünya görüşüne sahip olabilmesi" özelliğinin gerekli olup olmadığı konusunda, akademik ünvanlarına göre denekler, farklı düşünmektedirler ($P<0.05$). "Öğretim elemanlarının eğitim teknolojilerini kullanabilir olması" özelliğinin gerekliliği konusunda, idari görevlerine göre denekler de $P<0.05$ düzeyinde farklı düşünmektedirler. "Öğretim elemanlarının bilimsel tutum ve davranış gösterebilmesi" özelliğinin olup olmaması konusu, öğretmenlik formasyon belgesi olanlarla olmayanlar tarafından farklı anlaşılmıştır ($P<0.05$).

"Öğretim elemanlarının öğrencilerine rehberlik edebilme ve Araştırma yapabilme" özellikleri açısından kendi fakültelerindeki öğretim elemanlarını değerlendiren, idari görevlerine göre denekler, yaptıkları değerlendirmede birbirlerinden farklılaşmışlardır ($P<0.05$). "Öğretim elemanlarının bilimsel tutum ve davranış gösterebilmesi" özelliği açısından mevcut öğretim elemanlarının yeterliliğini değerlendiren, uzmanlık alanlarına göre denekler, birbirlerinden farklı değerlendirmişlerdir ($P<0.05$). Aynı denekler, mevcut öğretim elemanlarının "Alan bilgisi yeterliği" konusunda da farklı düşünmektedirler ($P<0.01$). "Öğretim elemanlarının bilimsel araştırma yöntemini uygulayabilmesi" özelliği açısından, kendi fakültelerindeki öğretim elemanlarının yeterliği konusunda, kıdemlerine göre denekler, $P<0.05$ düzeyinde farklılaşmışlardır. "Yönetime yardım edebilme" özelliğinin mevcut öğretim elemanlarında bulunması konusunda, kıdemlerine göre denekler, farklı değerlendirmelerde bulunmuşlardır ($P<0.05$).

8. Eğitim Fakültesi öğrencilerini değerlendirme ölçütlerini oluştururken gözönünde bulundurulması uygun olacağı düşüncesiyle belirlenen ilkeler, deneklerin % 82'si tarafından "gerekli" bulunmuştur. Değerlendirme ilkelerinin kendi fakültelerinde "geçersiz" olduğunu ise deneklerin % 49'u belirtmektedir. Bu ilkelerin fakültelerinde "geçerli" olduğunu, deneklerin ancak % 24'ü kabul etmektedir. En düşük oranda (% 60) "gerekli" bulunan ilke "Öğretmenlik davranışını değerlendirme" ilkesidir.

"Öğrencilerde, öğretmenlik davranışını değerlendirme" ilkesinin gerekli olup olmadığı konusunda, hem branşlarına hem de kıdemlerine göre denekler, birbirlerinden

farklı düşünmektedirler ($P < 0.05$). "Öğrencilerin fakültenin amaçlarına göre değerlendirilmesi" ilkesinin kendi fakültelerinde geçerliği konusunda idari görevlerine göre denekler, birbirlerinden farklılaşmaktadırlar ($P < 0.01$). Aynı denekler "Öğrencilerinin öğretmenlik davranışlarını kazanıp kazanmadığının" değerlendirilmesi konusunda da farklı düşünmektedirler ($P < 0.01$). "Öğrencilerin, öğretmenlik davranışı kazanıp kazanmadığı"nın değerlendirilmesi ile ilgili olarak, kıdemlerine ve öğretmenlik formasyon belgesi olup olmamasına göre denekler, birbirlerinden $P < 0.05$ düzeyinde farklılaşmışlardır.

9. Eğitim Fakültesi mezunlarında aranması gerektiği düşüncesiyle belirlenen özellikler, deneklerin % 95'i tarafından, "Eğitim Fakültesi mezunlarında bulunması gerekli özellikler" olarak kabul edilmiştir. Deneklerin % 43'ü, Eğitim fakültesi mezunlarını, bu özellikler açısından "yetersiz" % 29'u ise "yeterli" bulmuşlardır.

"Eğitim Fakültesi mezunlarının, Eğitim Fakültelerinin amaçlarına uygun bir biçimde yetiştikleri ve içinde yaşadığı topluma uyumlu davranışlar gösterebildikleri" konularında, idari görevlerine göre denekler birbirlerinden farklı düşünmektedirler ($P < 0.05$). "Mezunlarının yararlı boş zaman aktivitelerinde bulunup-bulunmadığı" konusunda ise hem uzmanlık alanlarına göre denekler hem de kıdemlerine göre denekler birbirlerine göre farklı görüştedirler ($P > 0.05$).

10. Deneyimi az olan, öğretmenlik formasyon belgesi bulunmayan ve akademik ünvanı yardımcı doçent olan kimi denekler ankette yer alan bazı sorular için "fikrim yok" seçeneğini işaretlemişlerdir.

11. Deneklerin büyük çoğunluğu Eğitim Fakültelerinin, herkes tarafından bilinen amaçlarının olmasını ve bu amaçlara uygun bir biçimde:

- a. Örgüt ve yönetim yapısının oluşturulmasını,
- b. Öğrencilerin ve öğretim elemanlarının seçilmesini,
- c. Eğitim ve öğretim programlarının düzenlenmesini,
- d. Mevcut öğretim elemanlarının yetiştirilmesini,
- e. Öğrencilerin değerlendirilmesini ve
- f. Öğrencilerin mezun edilmesini,

istemektedirler.

12. Eğitim Fakülteleri için belirlenmiş amaçların olmaması, deneklerin kendi fakültelerini değerlendirmeleri arasında manidar farkların ortaya çıkmasına neden olmuştur.

13. Kendi görev, yetki ve sorumluluğu içerisindeki faaliyetleri yeteri kadar bilmeyen ya da bu konularda fikri olmayan bazı denekler Bölüm Başkanı, Anabilim Dalı Başkanı ve Anasanat Dalı Başkanı olarak görev yapmaktadırlar.

14. Çoğu yardımcı doçent olmak üzere bazı denekler kendi fakültelerini değerlendirmek istememişlerdir. Bunlar anketin bazı sorularını yanıtsız bırakmışlardır.

Öneriler

1. Bu araştırmada öngörülen Eğitim Fakültelerinin amaçları ile ilgili "yargılar" gözönünde bulundurularak, Eğitim Fakültelerinin amaçları belirlenebilir. Bunun için bir araştırma yapılabilir. Böylelikle ortaya çıkacak amaçlar yasal bir metinde açık ve seçik bir biçimde ifade edilmelidir.

2. Bu araştırma ile belirlenen, Eğitim Fakültelerinin örgüt ve yönetim yapısı ile ilgili "özellikler" dikkate alınarak, Eğitim Fakültelerinin örgüt ve yönetim yapısı yeniden düzenlenebilir. Bu düzenleme yapılmadan önce söz konusu özellikler çerçevesinde bir araştırma yapılmalı ve bu düzenleme, yapılacak araştırma sonucuna göre olmalıdır.

3. Eğitim Fakültelerine öğrenci seçme ile ilgili olarak belirlenen "ilkeler" çerçevesinde, "öğrenci seçme ölçütleri" oluşturulmalıdır. Öğrenci seçme ölçütleri, yapılacak araştırma bulgularına dayandırılmalıdır.

4. Eğitim Fakültelerine öğretim elemanı seçme konusunda bu araştırmada belirlenen "öğretim elemanı seçme ilkeleri"ne göre "öğretim elemanı seçme ölçütleri" oluşturulmalıdır. Seçme ölçütleri yapılacak bir araştırmaya göre belirlenmelidir.

5. Eğitim Fakülteleri eğitim-öğretim programı ile ilgili olarak belirlenen "özellikler" çerçevesinde, Eğitim Fakülteleri programı ile ilgili olarak bir araştırma yapılmalıdır. Bu araştırma bulgularına göre program geliştirme çalışmalarına girişilmelidir.

6. Eğitim Fakültesi öğretim elemanı ile ilgili olarak belirlenen "özellikler" gözönüne alınarak, Eğitim Fakültelerinde görevli öğretim elemanları değerlendirilmelidir.

Belirlenen eğitim ihtiyacına göre bazı öğretim elemanları hizmet-içi eğitim programlarından geçirilmelidir.

7. Eğitim Fakültesi öğrencilerini değerlendirme ilkelerine göre, "öğrenci değerlendirme ölçütleri" oluşturulmalıdır. Oluşturulacak ölçütler yapılacak bir araştırmaya dayandırılmalıdır.

8. Eğitim Fakültelerinde Bölüm Başkanı, Anabilim Dalı Başkanı ve Anasanat Dalı Başkanı olarak görev alacak öğretim elemanlarında, eğitim ve yönetim konularında bilgi ve deneyim aranmalıdır.

Kaynakça

- Adem, Mahmut. "Öğretmen Yetiştirme Düzenimiz Yeterli mi?", *Eğitim ve Bilim*. Cilt 12, Sayı 69, Ankara: 1988.
- Bursalıoğlu, Ziya. *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*. Altıncı Baskı. Ankara: A.Ü.Eğitim Bilimleri Fakültesi, 1982.
- Churukain, A.George. "Development Of Teachers Education Programme", Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Modelleri Semineri (Avrupa Konseyi), 20-24 Eylül 1992, Bildiri. İzmir: 1992.
- Council of Europe, Council For Cultural Co-operation (CDCC). "Seminar On The Role Of Appraisal In Teachers' Professional Development," 18-19 September 1989, Report. Prepared By The Secretariat, Strasbourg: 1989.
- _____. CDCC" Seminar On The Selection And Professional Development Of Trainers For Initial Teacher Training", 27-28 Marc 1990, Case Studies Submitted By The Association For Teacher Training In Europe (ATEE), Strasbourg: 1990.
- Dentan, B. "Seminar On The Role Of Apraisal In Teachers' Professional Development." National Report: United Kingdom. 18-19 September 1989. C.E.
- Duman, Tayyip. "Türkiye'de Ortaöğretime Öğretmen Yetiştirme Problemi." Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: A.Ü.Eğitim Bilimleri Fakültesi, 1988.
- Hauge, E. Trond. "Seminar On The Role Of Appraisal In Teachers' Professional Development," National Report: Norway. 18-19 September 1989, C.E.

Karagözoğlu, Galip. "Toplumda Öğretmenlik Mesleğinin Yeri ve Sorunları," Ankara: Çağdaş Eğitim, 1987b, ss.4-11.

Karasar, Niyazi. **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: Hacettepe Taş Kitapçılık Ltd. Şti., 1984.

Küçükahmet, Leyla. "Öğretmen Yetiştirme Düzenimizin XI. Milli Eğitim Şurası Kararları Işığında Değerlendirilmesi," **Öğretmen Yetiştiren Yükseköğretim Kurumlarının Dünü-Bugünü-Geleceği Sempozyumu**, 8-11 Haziran 1987, Tebliğler. G.Ü.Gazi Eğitim-Mesleki Eğitim-Teknik Eğitim Fakülteleri, Ankara: 1987, ss.65-74.

Mc isaac, M.Stock. "The Impact Of Information Technologies On Teacher Preparation And Distance Learning Systems," "Çağdaş Gelişmeler Işığında Türkiye'de Eğitim Fakültelerinin Yeri ve Rolü" Uluslararası Sempozyumu, 17-19 Kasım 1986. **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Özel Sayı: 2. Ankara: 1987, ss.130-137.

Seifert, M. "Seminar On The Role Of Appraisal In Teachers' Professional Development," National Report: Federal Republic Of Germany. 18-19 September, 1990. C.E.

Stone, F.Andrews. "The Preparation Of Professional Educators In The United States: Four Turbulent Decades, 1950's-1980's," "Çağdaş Gelişmeler Işığında Türkiye'de Eğitim Fakültelerinin Yeri ve Rolü" Uluslararası Sempozyumu, 17-19 Kasım 1986. **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Özel Sayı: 2. Ankara: 1987, ss.87-104.

Türkoğlu, Adil. "Eğitim Fakültelerinde Öğretim Üyesi Sorunu," "Çağdaş Gelişmeler Işığında Türkiye'de Eğitim Fakültelerinin Yeri ve Rolü" Uluslararası Sempozyumu, 17-19 Kasım 1986. **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Özel Sayı: 2. Ankara: 1987, ss.229-232.

Uysal, Sefik. **Bireysel ve Toplumsal Faktörlere Göre Lise Öğrencilerinin Meslek Seçimleri**. Ankara: Eğitim Fakültesi, 1970.

Wilson, D.John. "The Role Of Appraisal In The Professional Development Of Teachers: Some Issues," Background Paper For Council Of Europe Seminar, 18-19 September. Miemo: 1989.

"Yükseköğretim Kanunu (2547 S.K.)," **Resmî Gazete**, 17506; 6 Kasım 1981.